

PRZELANIE (39) *sb n*

Pierwsze e jasne, a oraz końcowe e pochylone.

sg *N* przelánié (14); -é (5), -(e) (9). ◇ *G* przelániã (7); -ã (4), -(a) (3). ◇ *D* przelãniu (2). ◇ *A* przelãni(e) (3). ◇ *I* przelãni(e)m (7), przelãnim (2) *WierKróc, Calep*. ◇ *L* przelãniu (3). ◇ *pl N* przelãniã (1).

Sł stp notuje, Cn brak, Linde bez cytatu.

I. Rzeczownik od „przełać” (31) :

1. *Wlanie do innego naczynia; transfusio Mącz, Calep* (2) : *Transfusio, Przelanie. Mącz* 140b; *Calep* 1080a.

2. *Wlanie w zbyt wielkiej ilości [czego] (1) :*

W porównaniu (1): *Bowiem iako zbytne przelanie oleiu gafi światło w kaganczu, także zbytne picie gafi ciepło prirodzone. GlabGad* G8.

3. *W wyrażeniach peryfr. (28) :*

»przelanie krwi« [*w tym: dla czego (1)*] = *zabicie, zamordowanie; sanguinis effusio Modrz [szyk 12:9] (21)*: *Byfmy byli w ty dnij/ gdy bylij nalfy oytzowie niebylibyfmy ijm towarzyfmi w przelãniu krwi prorotzkié. OpecŻyw* 77; *LibLeg* 6/191v; *SeklWyzn* Gv; *KromRozm I Dv*; *HistRzym* 20v; *Dawid/ bárzo się ciężko żałował ná mężoboyce onymi słowy: Prędkie są ich nogi ku przelãniu krwi. KuczbKat* 325; *MycPrz II B3, Cv*; *Iáko też on Domárat/ gdy go w tym uználi/ A Rzetypołpolitey fkażcã być widzieli Mężnie się przeciw iemu prawie oborzylí/ A tego krwi przelãnim znãtźnie poprãwili. WierKróc* A3; *Przyzwalãią ná to y wielcy á zbożni (Bog to wie) Theologowie/ ktorzi tákie ludzie iuż ná przelãnie krwi bliźnego [ad effundendum proximi sanguinem] óslep bieżące/ Wieczérzã fynã Bożego fprawuã. ModrzBaz* 62v, 62, 79, 104, 106, 144; *ArtKanc* Q5v; *zeten Pokoi nietylko wtym mabydz zachowan zeby Krwie przelãnia przestrzegać ActReg* 43; *Phil* R3; *WujNT* 99; *CzahTr* H.

~ *Szereg*: »przelanie krwi abo mężobojstwo« (1): *W tymże piãtym przykazãniu zákãzuie Bog obrãzy bliźniego ná cieie iego: á naywięcey przelãnia krwi ábo mężoboyftwã. PowodPr* 67. ~

»przelanie krwi« [*w tym: czyjej (2); o co (1)*] = *śmierć lub odniesienie ran w walce [szyk 3:1] (4)*: *Potrzebã ićcie y dále obawãć się y thego/ áby kiedy ono thák wielkie zebrãnie ich [Polaków]/ kthorego zá ciężkã pracã y przelãniem krwi swoiey doftãli/ nie było iákim fprofnym nieporzãdkiem rósfrofzone LeszczRzecz* A3; *Iuż krwi przelãnia wielkie o tę ziemię były/ Przodkowie náfzy trudność o Pomorze mieli. MycPrz I [C]2; PowodPr* 9.

~ *Szereg*: »gardłowanie i przelanie krwi« (1): *Takze tego gardłowania Rycerstwa swego y przelãnia krwi racz W Kr. M bydz wdziéczen. ActReg* 57. ~

»przelanie krwi [czyjej]« = *ukrzyżowanie Chrystusa (2)*: *Pilát [...] kãzał go w pawloczyfté odzienié oblétz/ aby żydowie nafyciwfły się iego przeciwnoći ij fromoty nie żãdaliby dále przelãniã iego krwi niewinné. OpecŻyw* 128; *WujNT* 99.

»przelanie [czyjej] krwi« [*o Chrystusie*] = *śmierć na krzyżu (1)*: *aby występki nalfé [...] były znas zmazany: przez przelãnie fwiétey krwi twoiey RejPs* 29v.

II. Rzeczownik od „przełać się” a. „przełać”: *wypłynięcie wskutek przepełnienia [czego] (1)* : iż fye tá chorobá z przelania żołci przydáie *SienLek* 89.

III. *W funkcji właściwej (7)* :

1. *To, co wypłynęło (2)* : iż gdy fye żość w człowiecze przepełni á przeleie/ thedy fye ono przelanie ze krwią zmiesz/ y od niey krew pozołknie *SienLek* 89.

przelanie czego (1): Ale iż fye thá chorobá żółta niemoc z żołci przydáwác może/ tedy zá to mam iż ponieważ żość ná wątrobie leży/ iey przelanie też ná wątrobę vpada/ á od thego mniemam/ wątrobá fye pfluie *SienLek* 89v.

2. *Powódź, wylew; diluvies, exundatio Calep (2)* : Exundatio – Przelanię. *Calep* 401a, 325a.

3. *Nadmiar, zbytek; redundantia, redundatio Calep (3)* : Redundatio – Zbywanię przelianię. *Calep* 903a, 903a.

Wyrażenie przyimkowe w funkcji przysłówka: »z przelanim« = zbyt obficie (1): Profluentem – Nadmiarę, zprzelanim. *Calep* 855b.

Synonimy: I.1. wlanie; II. wycieczenie; III.1. przelew; 2. potop, potopielisko, powódź, zalanie; 3. zbytek.

Cf PRZELAĆ